

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARIDA UMUMMA'DANIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISH DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Mingqobilova Zarnigor Abdusamad qizi

Termiz davlat pedagogika instituti "Pedagogika nazariyasi va tarixi" yo'nalishi 2-bosqich magistranti.

[Tel:902488899](tel:902488899) email:minkabilovaz@gmail.com

Annotatsiya: Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining umumma'daniy kompetentligini shakllantirish bugungi kunda pedagogik ta'limning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada umumma'daniy kompetentlikning mohiyati, uning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar va bu boradagi zamonaviy muammolar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, pedagoglarni tayyorlash jarayonida samarali yondashuvlar va innovatsion uslublar taklif etiladi.

Kalit so'zlar: Kompetensiya, kompetentlik, umumma'daniy kompetentlik, bo'lajak o'qituvchi, estetik did, ijodiy qobiliyat.

Bugungi globallashuv davrida ta'lim sohasi oldida yosh avlodni nafaqat bilimli, balki yuqori ma'naviyatli va madaniyatli shaxslar sifatida tarbiyalash mas'uliyati turibdi. Boshlang'ich ta'lim esa inson shaxsining asosiy qirralarini shakllantirish jarayoni bo'lib, unda o'qituvchining rolini ortiqcha ta'kidlash shart emas. Shu sababli, boshlang'ich sinf o'qituvchilarida umumma'daniy kompetentlikni rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Umumma'daniy kompetentlikning mohiyati.

Umumma'daniy kompetentlik – bu shaxsning milliy va umumbashariy qadriyatlarni anglash, madaniy merosni saqlash, zamonaviy madaniyatni rivojlantirishda faol ishtirok etish qobiliyati va mahoratidir. Ushbu kompetentlik quyidagi asosiy qirralarni o'z ichiga oladi:

- Madaniyatni anglash va hurmat qilish;
- Jamiyatda muloqot qilish ko'nikmalari;
- Estetik did va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish;
- Ma'naviy va madaniy qadriyatlarni targ'ib etish.

Shakllantirish jarayonidagi asosiy muammolar:

1. O'quv dasturlarining yetarli darajada moslashuvchan emasligi: Ba'zi o'quv rejalari bo'lajak pedagoglarni amaliy jihatdan umumma'daniy ko'nikmalar bilan ta'minlamaydi.
2. O'qitish metodikasining zamonaviy talablarga javob bermasligi: Innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanmaslik umumma'daniy kompetentlikning shakllanishiga to'sqinlik qiladi.
3. O'quvchilar va o'qituvchilar orasidagi madaniy muloqotning zaifligi: Madaniy muloqotni shakllantirish uchun maxsus interaktiv va amaliy mashg'ulotlar yetarli darajada tashkil etilmaydi.
4. Amaliy tajribaning yetishmasligi: Talabalar nazariy bilimlarga ega bo'lsa-da, amaliyotda ularni qo'llashda qiyinchiliklarga duch keladilar.

Muammoning yechimlari

Umumma'daniy kompetentlikni shakllantirishda quyidagi usullar samarali deb topiladi:

1. Integratsion yondashuv: Umumma'daniy kompetentlikni boshqa kompetentliklar bilan uyg'unlashtirish. Masalan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali madaniyatni targ'ib qilish.
2. Interaktiv metodlar: Rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlarni hal qilish, loyihalar asosida o'qitish.
3. Madaniy tadbirlar va ekskursiyalar: Talabalarning tarixiy joylarga, muzeylarga va madaniy maskanlarga tashrifi ularning madaniy bilimlarini boyitadi.
4. Kreativ yondashuvlar: Estetik didni shakllantirish maqsadida san'at va ijodiy mashg'ulotlarni kengaytirish.
5. Mentorlik dasturlari: Tajribali pedagoglar bilan hamkorlikda o'quvchilarni tarbiyalash.

Xulosa qilib shuni ta'kidlashimiz lozimki, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida umumma'daniy kompetentlikni shakllantirish ta'lim tizimidagi muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu kompetentlikni rivojlantirish orqali nafaqat madaniyatli, balki ijtimoiy mas'uliyatli va yetuk shaxslarni tarbiyalashga erishiladi. Innovatsion usublardan foydalanish, amaliyot va nazariyotni uyg'unlashtirish, shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy qilish bu jarayonni yanada samarali qilishga xizmat qiladi.

REFERENCES:

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026- yillarga mo'ljallangan O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmonida 3.1080/02773940309391266
4. Maxamatova.F.Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish masalalari.-
Международный научно-образовательный электронный журнал "ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ".2021.
5. Zunnunov A. Pedagogika tarixi. «Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi Bosh tahririyati, 2004 yil.
- 6.Imamova,N.Z (2023,January).Methodology for developing creative qualities of future teachers in the process of independent training.In International Scientific and Current Research Conferences (pp. 86-90)/
- 7.<https://n.ziyouz.com/kutubxona/durdona-to-plamlar/alisher-navoi-mukammal-asarlar-to-plami-20-jildlik-1987-2003>

Elektron manbalar.

- 1.Lex.uz
- 2.Izoh.uz